

Några tankar utifrån min medverkan vid seminariet 30 november 2004 på Galleri ETC

Som reflektör ger jag mina subjektiva funderingar. Läs dem som sådana, personliga tankar. Jag har inte mer kunskap om projektet än vad jag kunde ta till mig under de få timmar vi delade, du – jag och andra.

Vad är gott? Vilka värden är goda värden? Är livet att betrakta som individuell process, kollektiv process eller social angelägenhet av annat slag? Dessa frågor återkommer flera gånger i mina anteckningar från eftermiddagens lyssnande, liksom frågor om normalitet.

Normalt – vad är normalt annat än anpassat? Normen bjuder att vi håller oss inom ramarna för vad som är accepterat och definierat av konvention och tradition. Vi lär och anpassar oss för att på bästa sätt likna varandra. Vi betar oss normalt.

Den nyskapande konsten bryter normaliteten och lyfter fram annars dolda värden. Den nyskapande konsten är inte anpassningsbar eller kontrollerbar. Den bryter mot konvention och tradition för att få oss att ompröva vår idé om oss själva och världen. I mötet med verket möter vi både oss själva och det omgivande. Våra tankar och upplevelser tar oss vidare mot nya insikter och ställningstaganden inför det pågående.

Varför startas ett samarbete mellan konst och barn- och ungdomspsykiatri? Vilka förväntningar bär projektet?

Konstnärens reaktion på det sammanhang där hon/han befinner sig fysiskt och mentalt tar gestalt genom verket. För mig blir det problematiskt när förväntningarna på konstnärens medverkan ställer krav på pedagogisk metod, att vara ”lagom konstig” eller praktiskt användbar. Konstnären ska inte ta ansvar för betraktarens eller ”användarens” reaktioner, tolkningar eller brist på förståelse. Konstnären ansvarar för verket.

För mig handlar Lotta och Stefans projekt mer om design och inredning än konst. I mina anteckningar har jag skrivit: Varför? Det finns en hel del forskning kring vad som påverkar oss människor. Hur färger, material, lukt etc påverkar vår upplevelse i/av rum. Forskning om vad som får oss att känna, tänka, bli kreativa eller bara lugna och avslappnade. Denna forskning har bl.a. bidragit till innovationer i förhållande till rumsgestaltning av betydligt radikalare slag än vad jag uppfattar av Lotta och Stefans projekt. Det är samtidigt ett projekt fyllt med goda avsikter och pedagogiska tankar. Men är det inredning och pedagogik som är avsikten?

Deras projekt är begripligt, ” normalt”, presentabelt och kan relateras till funktion. Malin och Niklas har valt en annan väg.

De gör det mest privata allmängiltigt genom att erbjuda det sårbara getsaltat i objekt och miljö. Dessa förtingligade känslor och de konstruerade rumsligheterna, erbjuds betraktaren i möten som bara uppstår då vi som besökare bjuder tillbaka genom att relatera in i våra egna inre världar. Verket kräver interaktivitet. Vi blir alla kreativa medskapare. Jag kan tänka mig att deras arbete väcker en mängd olika reaktioner. Samtidigt som det är oerhört bejakande av det subjektivt upplevda så är det också kritiskt reflekterande och argt. Vi tvingas ta ställning – eller bara ”skita i alltihop”. Som mötande väljer vi själva vår väg.

Det vi brukar kalla verkligheten är en utmaning att leva. Vardagen är full av olika krav för oss alla att leva upp till. Det att klara av, vara duktig, lyckas, orka osv. i det som våra olika roller

ålägger oss att göra. Vi kämpar på med mer eller mindre lyckat resultat. Vi lär oss och använder det vi lärt. Varför är det då så svårt?

För att ha ett gott liv behöver vi både de utmaningar som vardagen ger och rum där vi kan leva ut våra fantasier och behov som annars inte får plats, detta oavsett om vi är friska eller sjuka. Vi gör om verkligheten så att den blir till den verklighet vi vill att den ska vara. Det allra underbaraste vårdar vi i våra drömmar. Själv arbetar jag med att använda dem. Så skapar jag mening i mitt liv. Hur gör du?

Vad får du för möjligheter att pröva och utveckla funderingar kring det som berör dig? Jag tror att en del av det som kan få oss att utvecklas till starka, kreativa, generösa och tänkande människor, handlar om mötet med det oförutsedda. Att vi får möta det vi inte omedelbart begriper eller kan förklara. Att vi får möta det som inte måste förklaras i ord utan kan upplevas och tolkas också med andra sinnen.

Framförallt tänker jag på betydelsen av att inte ta verkligheten för given. Att hålla frågan: varför? – levande. Konst kan fungera som katalysator och tydliggöra olikheter och skillnader i verklighetsuppfattningen som en tillgång. Vad är det som gör att vi tror att vi vet? Så tänjer vi normalitetsbegreppet och skapar rum för förväntan. Allt är inte vad det ser ut att vara...

I konsten finns plats för dröm och längtan, för igenkännande och ifrågasättande, för byggandet av en identitet och bekräftande av ett jag. Konsten tar gestalt i det rum som är mellan det som var och det som ska bli. Det är där i mellanrummet allt utspelas och nya insikter skapas.

Kanske handlar projektet om detta?

Alla jag mötte vittnade om goda ambitioner. Projektet är en viktig satsning som kan ge något verkligt gott om ni inte låser in samarbetet i för trånga fack. Se konstnärens roll som kreatör och upphovsman och lös frågan om pedagogik och terapi i relation till upplevelse av verket med relevant yrkeskunskande. Skapa "svängrum" i mötet mellan personal, patienter och projektanställda konstnärer, så blir även eventuella konflikter och meningsskiljaktigheter konstruktiva. Det som uppstår är händelser och erfarenheter att dela. Det njutbara att avnjuta, det svårare formulerbara kommer att kräva mer jobb. Nyfiken är jag på fortsättningen!

Efva Lilja